

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ПРОГРАМА № 11-ПБ

**ВСТУПНОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО ІНСТРУКТАЖУ
ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В
НУ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

м. ЗАПОРІЖЖЯ
2019 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ПРОГРАМА № 11-ПБ

**ВСТУПНОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО ІНСТРУКТАЖУ ДЛЯ
ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В
НУ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

Тема 1. Загальна характеристика небезпечних у пожежному відношенні об'єктів університету.

Тема 2. Діючі в університеті правила, інструкції, накази, положення з питань ПБ. Загальні вимоги щодо утримання протипожежного режиму.

Тема 3. Можливі причини виникнення пожеж та запобіжні заходи щодо них. Порядок застосування відкритого вогню, проведення вогневих та інших пожежо-небезпечних робіт, порядок паління.

Тема 4. Місцезнаходження чергової частини відділу охорони університету та найближчого пожежно-рятувального підрозділу. Порядок сповіщення людей про пожежу. Дії працівників у разі виявлення пожежі (порядок виклику пожежно-рятувального підрозділу, евакуації людей, матеріальних цінностей тощо).

Тема 5. Правила використання первинних засобів пожежогасіння.

Тема 6. Відповідальність за порушення вимог правил пожежної безпеки.

**ТЕМА 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ У ПОЖЕЖНОМУ
ВІДНОШЕННІ ОБ'ЄКТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

Університет сьогодні - це 5 інститутів, 13 факультетів, 59 кафедр, 9 навчальних і навчально - лабораторних корпусів, 4 студентських гуртожитків, 2 спортивно - оздоровчих табори, бібліотека з книжковим фондом понад 1 млн. примірників, редакційно - видавничий відділ, комп'ютерна друкарня, спортивний комплекс, науково - дослідна та адміністративно - господарська частини.

Щоденно в університеті навчається близько 7500 здобувачів освіти. Викладацький склад налічує понад 700 осіб.

До складу університету входять кафедри і структурні підрозділи, які мають потужні лабораторії і майстерні з промисловим, навчальним, експериментальним обладнанням, а саме: кафедра автомобілів, механіки, двигунів внутрішнього згорання, технології машинобудування, технології авіаційних двигунів, металорізальних верстатів і інструментів, деталей машин і

ПТМ, обробки металів тиском, машин і обладнання ливарного виробництва, обладнання і технології зварювального виробництва, фізичного матеріалознавства, композиційних матеріалів і технології, хімії і екології, всі електротехнічні кафедри, кафедра військової підготовки, кафедри і підрозділи з комп'ютерним обладнанням, центр інновацій, енергомеханічна служба, ремонтно - будівельна група, автогосподарство, АТС.

Усі ці підрозділи в сукупності з працівниками і здобувачами освіти **в сфері пожежної небезпеки** відносяться до категорії суб'єктів з **високою ступінню ризику**.

Отже усім працівникам і здобувачів освіти необхідно знати і виконувати правила пожежної безпеки в університеті.

ТЕМА 2 ДЮЧІ В УНІВЕРСИТЕТІ ПРАВИЛА, ІНСТРУКЦІЇ, НАКАЗИ, ПОЛОЖЕННЯ З ПИТАНЬ ПБ.ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО УТРИМАННЯ ПРОТИПОЖЕЖНОГО РЕЖИМУ

Пожежна безпека - це стан захищеності особистості, майна, суспільства і держави від пожеж. Заходи пожежної безпеки - дії щодо забезпечення пожежної безпеки, у тому числі щодо виконання вимог Правил пожежної безпеки.

Правила пожежної безпеки в університеті встановлюються відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту, Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС України 30.12.2014 року № 1417 і зареєстрованих в Міністерстві юстиції України за № 252/26697 від 05.03.2015 року, Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджених наказом МОНУ від 15.08.2016 року №348/70 і зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 08.09.2016 року №1229/29359, загально об'єктові інструкції з пожежної безпеки НУ "Запорізька політехніка".

Викладачі та весь персонал університету під час прийняття на роботу повинні проходити **протипожежний інструктаж** і перевірку знань з питань пожежної безпеки у відповідності до «Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» затвердженому КМУ від 26.06.2013р. № 444.

У навчальних аудиторіях і кабінетах слід розміщати лише необхідні для забезпечення навчально - виховного процесу меблі, прилади, моделі, речі, приладдя тощо, які повинні зберігатись у шафах, на стелажах, на стаціонарно встановлених стояках.

Після закінчення занять усі пожежовибухонебезпечні речовини та матеріали слід прибирати з навчальних аудиторій, кабінетів, майстерень у спеціально виділені та обладнанні приміщення.

Кількість парт (столів) у навчальних аудиторіях і кабінетах не повинна перевищувати граничної нормативної наповнюваності студентських груп, установленої Міністерством освіти і науки України, а також показників, установлених чинними будівельними нормами.

Двері горищ, електрощитових, підвалів слід утримувати замкненими. На дверях указувати місце зберігання ключів. Вікна горища та підвалу мають бути зашклені.

Експлуатувати електромережі, електроприлади та іншу електроапаратуру допускається тільки у технічно справному стані, враховуючи рекомендації підприємств - виробників.

У разі виявлення пошкоджень електромереж, вимикачів, розеток, інших електроприладів слід негайно знеструмити їх та вжити необхідні заходи для приведення їх до пожежобезпечного стану.

Евакуаційні шляхи та виходи повинні завжди утримуватися вільними, нічим не

захарашченими.

Усі працівники університету зобов'язані вміти користуватися вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння, знати місця їх розташування.

В УНІВЕРСИТЕТІ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- користуватися побутовими електроприладами електрокип'ятильниками, електрочайниками без справного термо - електрозахисту:
- залишати без нагляду ввімкнені в електромережу кондиціонери, комп'ютери, лічильники тощо:
- захарашувати підходи до засобів пожежогасіння, використовувати пожежні крани, рукава й пожежний інвентар не за призначенням:
- використовувати для зберігання документів, різних матеріалів, предметів та інвентарю електрошафи та інші інженерні комунікації:
- проводити зварювальні та інші вогневі роботи без оформлення відповідного дозволу (наряду-допуску), застосовувати ЛЗР:
- обладнувати в будівлях університету вибухопожежонебезпечні та пожежонебезпечні приміщення й склади, в тому числі на основі оренди:
- палити у приміщеннях та на території університету:
- забивати, заварювати, замикати на навісні замки, болтові з'єднання та зачиняти на інші запори, що погано відчиняються з середини, зовнішні евакуаційні двері:
- улаштовувати тимчасові електромережі:
- застосовувати саморобні некалібровані плавкі вставки у запобіжниках і саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам Правил улаштування електроустановок:
- прокладати електричні проводи безпосередньо по горючій основі:
- експлуатувати світильники зі знятими ковпаками (розсіювачами):
- розвішувати на вимикачі та штепсельні розетки одяг або інші предмети:
- обгортати електролампи й світильники папером:
- заклеювати ділянки електропроводки горючою тканиною, папером.

ТЕМА 3. МОЖЛИВІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПОЖЕЖ ТА ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ ЩОДО НИХ. ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ВІДКРИТОГО ВОГНЮ, ПРОВЕДЕННЯ ВОГНЕВИХ ТА ІНШИХ ПОЖЕЖОНЕБЕЗПЕЧНИХ РОБІТ. ПОРЯДОК ПАЛІННЯ

Пожежа - процес неконтрольованого горіння, що має здатність поширюватися в часі і просторі, заподіює матеріальний збиток, шкоду життю та здоров'ю громадян, інтересам суспільства і держави.

Причинами виникнення пожеж найчастіше є: необережне поводження з вогнем, недотримання правил експлуатації виробничого обладнання та електричних пристроїв, самозаймання речовин і матеріалів, розряди статичної електрики, грозові розряди, підпали. Останні, в свою чергу, поділяються на зовнішні (відкриті), при яких добре проглядаються полум'я і дим, і внутрішні (закриті), що характеризуються прихованими шляхами поширення полум'я.

Усі працівники і здобувачі освіти, які перебувають на території університету зобов'язані виконувати правила пожежної безпеки, повідомляти черговому відділу охорони по телефону 3-10 або 764-19-21 про виникнення пожежі та вживати заходи щодо її ліквідації, порятунку людей і майна.

Розводити багаття, розігрівати бітуми та смоли у бітумоварках чи бочках, користуватися

смолоскипами на території забороняється. Виконання **електрогазозварювальних** та інших робіт, пов'язаних з застосуванням **відкритого** вогню, дозволяється тільки з письмового дозволу керівника або особи, яка виконує його обов'язки. Дозвіл (наряд - допуск) на проведення вогневих робіт повинен оформлюватися напередодні проведення цих робіт. До проведення вогневих робіт допускаються тільки кваліфіковані працівники, які мають при собі посвідчення газоелектрозварника і талон про складання заліку з правил пожежної безпеки. Проведення вогневих робіт дозволяється тільки після виконання заходів щодо забезпечення пожежної безпеки та при справному газоелектрозварювальному обладнанні. Виконання вогневих робіт повинно негайно припинитися на вимогу особи, відповідальної за безпечне проведення робіт та органів пожежного нагляду.

Згідно наказу МОНУ №855 від 08.11.2004 р. "Про заборону тютюнокуріння в навчальних закладах від 08.11.2004 року **паління «ЗАБОРОНЕНО»**."

ТЕМА 4 МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕРГОВОЇ ЧАСТИНИ ВІДДІЛУ ОХОРОНИ УНІВЕРСИТЕТУ ТА НАЙБЛИЖЧОГО ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ. ПОРЯДОК СПОВІЩЕННЯ ЛЮДЕЙ ПРО ПОЖЕЖУ.

ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ УРАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ПОЖЕЖИ (порядок виклику пожежно-рятувального підрозділу, евакуації людей, матеріальних цінностей тощо)

При виникненні пожежі в університеті встановлені наступні сигнали оповіщення людей в навчальних корпусах:

- головному, № 3, № 5 навчальних корпусах - через акустичну систему автоматично транслюється голосове повідомлення про пожежу українською та англійською мовами;
- в Автомобільному, Спортивному, № 2 навчальних корпусах та на кафедрі військової підготовки подаються довгі (до 2х хвилин) електричні дзвінки з інтервалом до 1 хвилини;
- в адміністративному, лабораторному, № 4, № 7 корпусах, адміністративно-господарському блоці - через посилювачів.

У разі виявлення пожежі (ознак горіння) кожен працівник, здобувач освіти зобов'язаний:

- негайно повідомити про це пожежно-рятувальний підрозділ за телефоном **"101"** **(найближчий пожежно-рятувальний підрозділ- 1-ДПРЧ знаходиться за адресою: м. Запоріжжя, вул. Фортчна 65, тел.787-94-98)**, та чергову частину відділу охорони університету за телефоном **«3-10», «764-19-21»** вказати при цьому адресу, кількість поверхів місце виникнення пожежі, наявність людей, а також своє прізвище;

- вжити заходи щодо оповіщення та евакуації людей, гасіння пожежі з використанням наявних вогнегасників та інших засобів пожежогасіння;

- організувати зустріч підрозділів 1 - ДПРЧ, надати їм допомогу під час локалізації та ліквідації пожежі;

- викликати (за необхідності) інші аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну тощо).

Після прибуття на пожежу рятувальних підрозділів забезпечити безперешкодний доступ їх до місця виникнення пожежі.

Крім того у разі виявлення пожежі (аварійної ситуації), ознак горіння, запаху диму, об'явлення по радіо чи іншого повідомлення викладачі та здобувачі освіти зобов'язані:

- викладач вказує здобувачам освіти, що вони повинні без паніки по одному починаючи з першої партії та першого ряду від дверей покинути аудиторію, вказує місце збору на вулиці, та починає і керує евакуацією;

- здобувачі освіти зобов'язанні виконувати розпорядження викладача;
- викладач покидає аудиторію останній переконавшись, що аудиторія покинута усіма здобувачами освіти;
- евакуація з будь-якого поверху, крім першого, проводиться в коридор, що веде на сходову клітку (у тому числі через хол): сходові клітки повинні мати вихід назовні безпосередньо або через вестибюль, відділений від прилеглих коридорів перегородками з дверима;
- усі евакуйовані з будівлі здобувачі освіти перевіряються викладачами поіменно за наявними в групах списками або журналами;
- при виявленні відсутності здобувача освіти (викладача) про це терміново доповідається керівнику гасіння пожежі (ліквідації аварії).

4.1. Евакуація людей та матеріальних цінностей

У разі виникнення пожежі евакуація людей із загрозової зони здійснюється тільки визначеними (вказаними) шляхами евакуації.

Використовувати, як засіб евакуації, наявні ліфти категорично забороняється (у разі пожежі ліфти опускаються на перший поверх, відкриваються та відключаються від електричної мережі в електрощитових).

Забезпечення організованої (швидкої) евакуації людей покладається на керівників структурних підрозділів та працівників чергових змін структур, що забезпечують охорону.

Маршрут руху при евакуації людей проходить від виходу зі службового приміщення на сходову клітку, далі по сходах до виходу з адміністративних будинків.

В першу чергу евакуації підлягають працівники з приміщень, охоплених полум'ям, та з надмірною концентрацією токсичних газів і диму.

В подальшому евакуйовуються працівники, службові приміщення яких розміщуються на верхніх поверхах будинків (у послідовності з вищих поверхів до нижчих).

Останніми залишають будинки працівники охоронних структур.

Належний порядок евакуації людей у разі виникнення пожежі забезпечується:

- розміщенням на шляхах евакуації та виходах з поверхів і будинків світлових покажчиків "Вихід" та схематичних планів евакуації;
- своєчасним відкриттям дверей на шляхах евакуації (двері повинні відкриватися в напрямку виходу з будинків та приміщень) та встановленням турнікетів у фойє будинків у відкритому положенні (без стопорів);
- періодичними тренуваннями працівників університету, організацій орендарів, охоронних структур щодо евакуації людей у разі виникнення пожежі.

Евакуація матеріальних цінностей здійснюється залежно від масштабів та місця виникнення пожежі.

Дозвіл на евакуацію матеріальних цінностей надається керівником гасіння пожежі (до прибуття підрозділів оперативно-рятувальної служби ЦЗ ректором університету, а з прибуттям пожежно – рятувального підрозділу - старшим її підрозділу).

Першочерговість евакуації документів, обладнання, майна та інших матеріальних цінностей визначається спеціальними інструкціями, розробленими для конкретних категорій приміщень, де знаходяться (зберігаються) вказані матеріальні цінності.

До евакуації матеріальних цінностей залучаються працівники господарських структур.

ТЕМА 5 ПРАВИЛА ВИКОРИСТАННЯ ПЕРВИННИХ ЗАСОБІВ ПОЖЕЖОГАСІННЯ

Використання пожежного устаткування, інвентарю та інструменту для господарських, виробничих і інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням або навчанням протипожежних формувань, **НЕ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ!!!**

Будинки, спорудження, приміщення, технологічні установки повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного полотна, пожежними цебрами, совками й лопатами, пожежним інструментом (баграми, ломами, сокирами), які використовуються для локалізації пожеж у початковій стадії розвитку. Ця вимога ставиться також до будинків, споруджень і приміщень, обладнаних будь-якими типами установок пожежогасіння, пожежної сигналізації або внутрішніх пожежних кранів.

Для вказівки місцезнаходження первинних засобів пожежогасіння встановлюються вказівні знаки згідно діючих Держстандартів. Знаки повинні бути розташовані на видних місцях на висоті 2-2,5 м. від рівня підлоги як усередині, так і поза приміщеннями.

Для розміщення первинних засобів пожежогасіння у виробничих, складських, допоміжних приміщеннях, будинках, спорудженнях, а також на території університету встановлюються спеціальні пожежні щити. На пожежних щитах повинні розміщуватися ті первинні засоби гасіння пожежі, які можуть застосовуватися в даному приміщенні, спорудженні, установці.

Пожежні щити повинні забезпечувати:

- захист вогнегасників від влучення прямих сонячних променів, а також захист змінних комплектуючих виробів від використання сторонніми особами не по призначенню;
- зручність і оперативність знімання (витягу) закріплених на щиті комплектуючих виробів;

Вогнегасники встановлюються в легкодоступних місцях (коридорах, при входах або виходах із приміщень), а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш імовірна поява вогнищ пожежі.

Пожежні щити, інвентар, інструмент, вогнегасники в місцях установки не повинні створювати перешкод при евакуації.

Переносні вогнегасники повинні розміщуватися за допомогою навішення на висоті не більш 1,5 м. від рівня підлоги й відстані від дверей, достатньому для її повного відкривання.

Експлуатація й технічне обслуговування вогнегасників повинні здійснюватися відповідно до паспортів заводів - виготовлювачів.

Вогнегасники, установлені поза приміщеннями й не призначені для експлуатації при низьких температурах, підлягають зняттю на холодний період. У таких випадках на пожежних щитах повинна міститися інформація про місце їхнього розташування.

Засоби протипожежного захисту слід утримувати у справному стані. Усі працівники повинні вміти користуватись наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння, знати місце їх знаходження.

Відстань від найбільш віддаленого місця приміщення до місця розташування вогнегасника не повинна перевищувати 20 м.

ТЕМА 6 ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи та інші працівники притягуються до відповідальності згідно з чинним законодавством. За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання приписів посадових осіб органів державного пожежного нагляду підприємства, установи та організації можуть притягатися у судовому порядку до сплати штрафу. Максимальний розмір штрафу не може перевищувати двох відсотків місячного фонду заробітної плати підприємства.

Розміри і порядок накладення штрафів визначаються чинним законодавством України.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки згідно Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлена слідує відповідальність:

Ст. 175. Порушення встановлених Законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням тягне за собою попередження або накладання штрафу:

- на громадян від 0,5 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (НОПМДГ);
- на посадових осіб від 2 до 10 НОПМДГ.

Ст.188. Невиконання приписів та постанов посадових осіб органів держпожнагляду або створення перешкод для їх діяльності тягне за собою попередження або накладання штрафу на громадян від 0,5 до 7 НОПМДГ. на посадових осіб від 2 до 10 НОПМДГ.

За шкоду заподіяну джерелом підвищеної небезпеки згідно Цивільного кодексу України встановлено відшкодування шкоди відповідно до ст.1187, 1192.

бДжерелом підвищеної небезпеки є діяльність пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів або обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо і вогнебезпечних та інших речовин, утримання диких звірів, службових собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб.

З урахуванням обставин справи суд за вибором потерпілого може зобов'язати особу яка завдала шкоди майну, відшкодувати її в натурі або відшкодувати завдані збитки у повному обсязі у відповідності до реальної вартості втраченого майна на момент розгляду справи.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, якого заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду згідно Кримінального кодексу України встановлюється покарання у відповідності до ст.270.

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі якою заподіяно шкоду у великому розмірі (збитки становлять суму, яка в 300 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян - НОПМДГ) карається

- штрафом від 50 до 120 НОПМДГ або
- виправними роботами на строк до 2-х років, або
- обмеженням волі на строк до 3-х років.

Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей, майнову шкоду в особливо великому розмірі (збитки становлять суму, яка в 1000 і більше перевищує НОПМДГ або іншій тяжкій наслідки карається позбавленням волі на строк від 3 до 8 років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова КМУ від 26.06.2013 року №444 «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

2. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС України від 30.12. 2014 року №1417.

3. Правила ПБ для навчальних закладів та установ системи освіти України. Затверджених наказом МОНУ від 15.08.2016 р. № 974.

Начальник відділу ОП

С.О. Єльманов

ПОГОДЖЕНО

Перший проректор

В.Г. Прушківський

Начальник юрвідділу

Т.М. Петрова